

Secesija u Beogradu

Secesija u Beogradu

Dva toka srpskog arhitektonskog Ar-Nuvoa: internacionalni i nacionalni

Početak dvadesetog veka u srpskoj arhitekturi obeležila su tri stilska toka: preovlađujući **akademizam** »obnovljenih« evropskih istorijskih stilova, **nacionalni „slog“**, baziran na tekovinama srpske srednjovekovne arhitekture i domaća varijanta Ar-Nuvoa, razvijana pod bečkim nazivom »**Secesija**«. Prva dva pravca izražavala su dvojake kulturne aspiracije poletne srpske države, priznate i teritorijalno uvećane na Berlinskom kongresu 1878. godine. Eklektičkim oživljavanjem akademskih »stilova« na javnim zdanjima utemeljiteljskog razdoblja srpske kulture, nakon viševekovnog zaostajanja pod turском vlašću, podražavana je kosmopolitska arhitektura legitimistički ustrojene građanske Evrope, dok su traganjem za nacionalnim stilom izražavane zakasnele romantičarske težnje ka samosvojnoj umetničkoj estetici suverenog naroda.

Zgrada Doma društva za ulepšavanje Vračara

1901.

Arh. Milan Antonović

Karakteristična je po dekorativnoj gvozdenoj ogradi postavljenoj umesto atike, sa neuobičajenim zoomorfnim motivima. Umesto nekadašnjih balustrada, primjenjen je secesijski ukras, čime su revidirana akademska pravila komponovanja najviše zone pročelja.

Mozaik sa motivom drveta, po ugledu na Ver Sacrum bečkih secesionista.

Zgrada Jovana Smederevca 1901.

Zgrada Jovana Smederevca (1854-1920), studenta Tehničke velike škole u Beču i poznatog građevinskog preduzimača, podignuta na Uglu Makedonske i Nušićeve ulice u Beogradu, po svom osnovnom sklopu bila je klasično akademski koncipirana, po primeni arhitektonskih elemenata na fasadi bila prva zgrada u Srbiji koja je imala izrazitu secesionističku dekoraciju "sa naturalističkom obradom vegetabilnih motiva".

**Kuća sa zelenim pločicama
Andra Stevanović i Nikola
Nestorović
1907.**

Arhitekte Andra Stevanović i Nikola Nestorović projektovali su stambenu zgradu za trgovca S. Stamenkovića na uglu ulice Kralja Petra i Uzun Mirkove ulice. U ovoj složenoj arhitektonskoj kompoziciji potpuno se raskida sa akademizmom i prihvataju principi nove secesije. Koriste se polihromni materijali, posebno zelene keramičke pločice u čije se površine skladno uklapaju dekorativni delovi, a zatim kovano gvožđe na balkonskim ogradama i na završetku visokog krova. Raspored i kombinovanje ukrasnih motiva, pravolinijskih i vegetabilnih, sa trakama, cvećem i ženskim glavama sa dekorativnim pojasevima predstavljanju novo u arhitekturi beogradske secesije.

Kuća slikara Uroša Predića Nikola Nestorović

Pod uticajem Vagnera i Olbrihta, tada najpoznatijih i najcenjenijih zagovornika secesije u arhitekturi, Nikola Nestorović, uključuje u svoje kompozicije i pojedine klasične elemente: vence jednostavne profilacije, konzole i prozorske okvire, i obrađuje ih i prilagođava secesijskim motivima među kojima su mu omiljeni buketi cveća u ovičenim poljima, festoni i ženske glave u kombinaciji sa trakama i vrežama.

Trgovačka kuća

Arona Levija

Stojan Titelbah

1907.

Arhitekta Stojan Titelbah, poznat po monumentalnom projektu palate Novog dvora, u kome se jedno vreme nalazio muzej Kneza Pavla, pravljenog u maniru akademskog istoricizma, projektovao je kuću Arona Levija u ulici Kralja Petra 39. čija je fasada ukrašena bogatom secesijskom dekoracijom. Secesijskom obradom izdvaju se još i kuće Alkalaja u ulici Zmaja od Noćaja 4 i Žaka Bulila u ulici Kralja Petra.

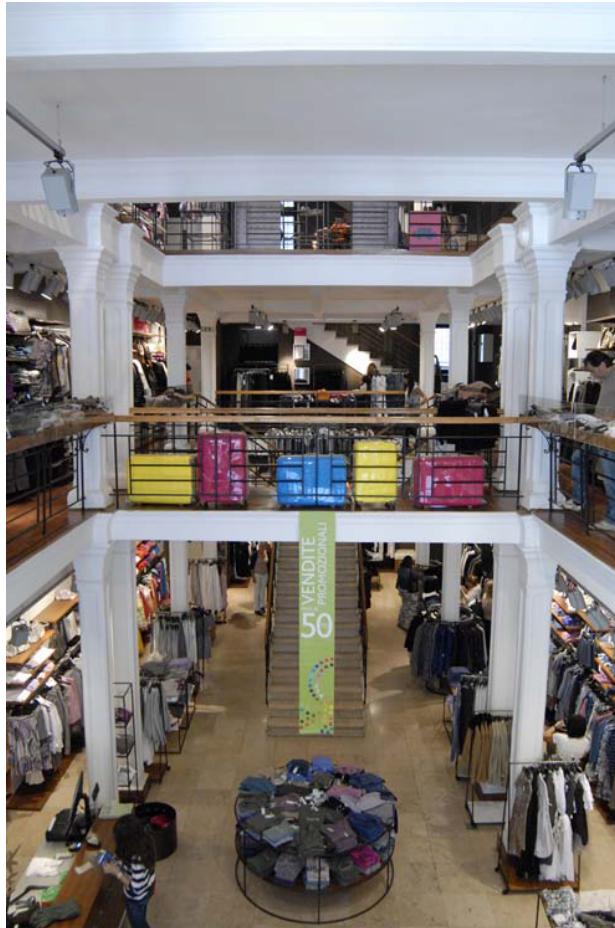
Robni magazin

Kralja Petra 16

Viktor Azriel

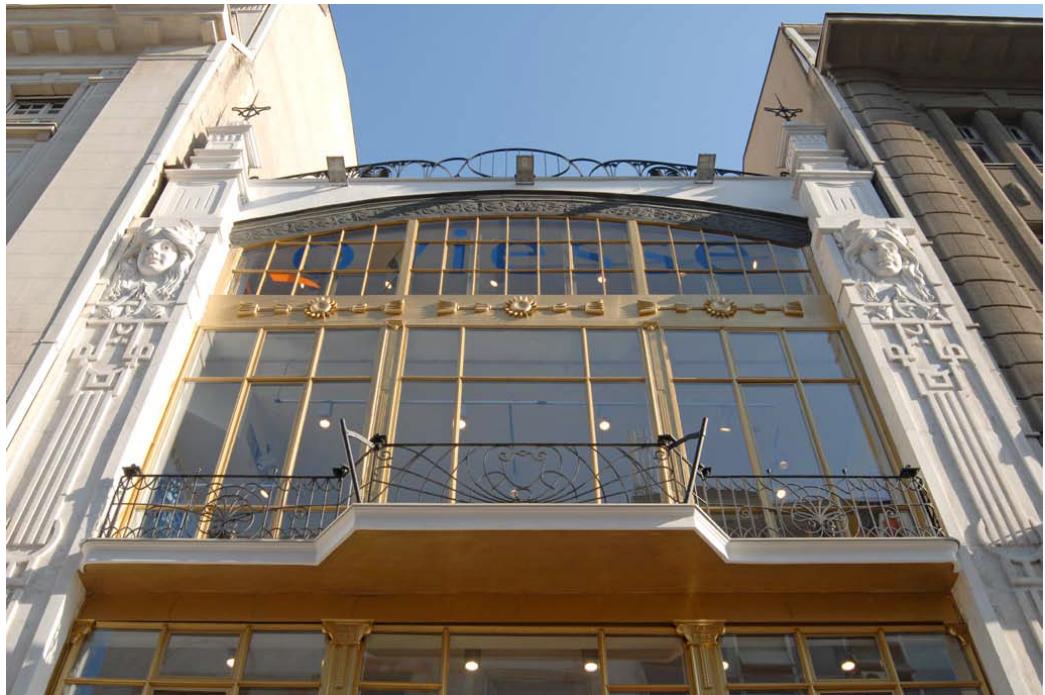
1907.

Jedan od najčistijih primera secesije u arhitekturi Srbije je zgrada Robne kuće u Kralja Petra 16, Viktora Azrielja (1889-1938). Ideja o objektu je, prema svedočenju doneta iz Beča, kao i delovi enterijera i eksterijera, dok su arhitektonske crteže izradili beogradski studenti. Velika zastakljena površina fasade u gvozdenoj konstrukciji, sa balkonskim gvozdenim ogradama i sa lizenama na krajevima, obeleženim mramorom u kome su isklesani secesijski elementi, ostvaruje harmoničnu kompoziciju prvu ove vrste u Beogradu.

Robni magazin
Kralja Petra 16
Viktor Azriel
1907.

Jedan od najčistijih primera secesije u arhitekturi Srbije je zgrada Robne kuće u Kralja Petra 16, Viktora Azrielja (1889-1938). Ideja o objektu je, prema svedočenju doneta iz Beča, kao i delovi enterijera i eksterijera, dok su arhitektonske crteže izradili beogradski studenti. Velika zastakljena površina fasade u gvozdenoj konstrukciji, sa balkonskim gvozdenim ogradama i sa lizenama na krajevima, obeleženim mramorom u kome su isklesani secesijski elementi, ostvaruje harmoničnu kompoziciju prvu ove vrste u Beogradu.

Robni magazin
Kralja Petra 16
Viktor Azriel
1907.

Jedan od najčistijih primera secesije u arhitekturi Srbije je zgrada Robne kuće u Kralja Petra 16, Viktora Azrielja (1889-1938). Ideja o objektu je, prema svedočenju doneta iz Beča, kao i delovi enterijera i eksterijera, dok su arhitektonske crteže izradili beogradski studenti. Velika zastakljena površina fasade u gvozdenoj konstrukciji, sa balkonskim gvozdenim ogradama i sa lizenama na krajevima, obeleženim mramorom u kome su isklesani secesijski elementi, ostvaruje harmoničnu kompoziciju prvu ove vrste u Beogradu.

Robni magazin
Kralja Petra 16
Viktor Azriel
1907.

Jedan od najčistijih primera secesije u arhitekturi Srbije je zgrada Robne kuće u Kralja Petra 16, Viktora Azrielja (1889-1938). Ideja o objektu je, prema svedočenju doneta iz Beča, kao i delovi enterijera i eksterijera, dok su arhitektonske crteže izradili beogradski studenti. Velika zastakljena površina fasade u gvozdenoj konstrukciji, sa balkonskim gvozdenim ogradama i sa lizenama na krajevima, obeleženim mramorom u kome su isklesani secesijski elementi, ostvaruje harmoničnu kompoziciju prvu ove vrste u Beogradu.

Zgrada oficirske zadruge 1910.

Planove projekta zgrade oficirske zadruge, na uglu Masarikove i Resavske ulice su potpisali arhitekte Vladislavљević, Jovanović i Popović. Osnova galarije je rešena funkcionalno u odnosu na namenu građevine. U spoljnoj arhitekturi glavna kompozicija preko ugla do bočnih rozačita predstavlja i u celini i u detaljima dobro proučeno rešenje u duhu secesije i u oblikovnom i u dekorativnom pogledu.

Hotel Moskva

1906-07.

Projekat za fasadu izradili su ruski arhitekti u duhu petrovgradske secesije prve decenije XX veka dok je celokupni projekt razrade detalja izradio Jovan Ilkić. Radove je izveo građevinar Karlo Knol. Ova impozantna i najpoznatija zgrada Beograda građena na uglu Terazija i Balkanske ulice, dugi niz godina ocrtavala je siluetu Beograda i predstavljala njegov najviši i najvredniji arhitektonski objekt. Njena secesijska arhitektura novih linija i oblika u obojenoj keramici sa ornamentima od fajansa i sa oblogom prizemlja poliranim pločama švedskog crvenog granita, predstavljala je naviše tehničko dostignuće u beogradskoj arhitekturi ovog doba. Ovome treba dodati i obradu vrata, izloga i kapija u umetničkoj bronzi i bogatu izradu enterijera.

Zgrada SANU

Srpska akademija nauka i umetnosti je najoriginalnija i najsnažnija secesijska kompozicija čiju fasadu su uradili arhitekte **Nestorović i Đorđević**. U kompoziciji zgrade zapaža se prilagođavanje secesijskim principima komponovanja masa i površina, kako u oblikovanju otvora tako i u oblikovanju bogate dekoracije.

Kuća prof. Mihajla Petrovića Alasa

U pokušaju da stvore autentični srpski nacionalni stil mnoge arhitekte su nastojale da kombinuju različite srednjevekovne motive iz srpske vizantijske tradicije graditeljstva sa savremenim materijalima. Najviše su se koristili, ukrasni motivi kao što su šahovska polja, obično u dve boje, koji su vešto utiskivani u ravnim ili lučnim trakama na zidovima i oko otvora prozora i vrata. Jedan od uspelijih primera ovog načina preplitanja različitih geometrijskih oblika nalazimo na kući prof. Mihaila Petrovića Alasa, izgrađenoj 1910. na Kosančićevom vencu 22 po projektu Petra Bajlovića. Arhitekta Bajalović (1879-1947), ostavio je zanimljivo graditeljsko delo koje se kretalo u stilskom rasponu od srpskovizantijskog stila, preko secesije, do kasnog monumentalističkog modernizma.

Telefonska centrala u Beogradu (1905-1908) Branko Tanazević

Tanazević je uspešno pomirio tradiciju i modernitet, plasirajući na njenom asimetričnom pročelju, završenom ugaonom rebrastom secesijskom kupolom, raznovrsne »neomoravske« otvore, polihromne površine i keramoplastične motive. Veliki prozori širokog rizalita zauzimaju znatne površine zidnog platna, dok je plitka plastika, svedena na ravan fasade, sastavljena od pseudomedievalnih rozeta i šahovskih polja. Uz fuge u prizemlju, kojima se aludira na vizantijsko građenje i prepletну ornamentiku, stvorena je živopisna struktura, slična ostvarenjima tadašnjeg srpskog čilimarstva. Potkrovni venac ponovo je probijen, a otvor se shodno internacionalnoj praksi Ar-Nuvoa od prizemlja ka vrhu brojčano umnožavaju i dimenzionalno usitnjavaju